ПРЕЗЕНТАЦІЇ ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІХ ВИДАНЬ

Надія ГРИГОРОВА

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ НА СЛОБОЖАНЩИНІ*

Центральним періодичним виданням, де широкому колу науковців та громадськості пропонуються публікації з різних проблем філософії освіти є «Науковий вісник. Серія «Філософія», який видає Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. Даний часопис — друкований орган Центру філософії освіти, створеного у 2002 р. на базі ХНПУ ім. Г. С. Сковороди та Інституту вищої освіти АПН України. У Центрі щорічно проводять міжнародні науково-практичні конференції під загальним гаслом «Освіта і доля нації». Статті за матеріалами доповідей на цих конференціях друкують у часописі. Він надає також свою трибуну аспірантам, філософам, педагогам, отже, усім, хто активно працює в галузі філософії освіти і хоче взяти участь у сучасному філософсько-педагогічному дискурсі. Загально-теоретичні, історико-філософські, філософсько-антропологічні, етичні та соціально-філософські аспекти філософії освіти представлені на сторінках часопису, а також публікації міждисциплінарного характеру.

Серед авторів часопису слід назвати академіків АПН та НАН України В. П. Андрущенка, В. Г. Кременя, О. І. Ляшенка, І. Ф. Прокопенка, член-кор. АПН В. І. Євдокімова, Г. В. Троцко. Тут друкувалися також статті науковців з близького і далекого зарубіжжя. Серед них слід назвати глибокі теоретичні розвідки у галузі філософії освіти А. Гофрона (Польща, вип. 17, 2004 р), Б. Гофрон (Польща, вип. 17, 2004 р.), Л. Б. Прокофьєвої (Москва, вип. 17, 2004 р.), К. М. Долгова (Москва, вип. 21, 2006).

Щоб краще уявити спрямованість і характер публікацій з філософії освіти, наведено анотації статей за 2005/06 рр. Так, у вип. 19 за 2005 р. рубрика «Філософія освіти» представлена такими статтями: Радіонова І. О. «Обґрунтування суб'єктно-центрованого навчального плану в американській філософії освіти» (С. 5–10). У статті розглянуто погляди Дж. Дьюї та його послідовників на навчальний план, який має бути орієнтованим на дитину. На підставі американського досвіду доведено, що навчальний план повинен відображати досягнення людини у різних сферах її діяльності. Суб'єктно-центрований навчальний план набуває легітимації як спосіб поєднання індивідуального і соціального, тим самим даючи змогу здійснити гуманізацію системи освіти.

* Див. 3-ю сторінку обкладинки

У статті Н. В. Григорової «Обгрунтування засад європейського виховання у філософсько-антропологічній концепції В. Флітнера» (вип. 19, с. 10–13) показано значення європейського виховання для ефективної євроінтеграції, розглянуто засади такого виховання на підставі педагогічно-антропологічної концепції відомого представника німецької філософії освіти В. Флітнера. За концепцією Флітнера, політика має забезпечувати здійснення гуманістичного європейського виховання через створювання його передумов у практичній площині, насамперед, у культурі, де проявляється багатовимірність європейської традиції.

У статті Н. В. Радіонової «Харківський університет XIX ст.: до проблеми українсько-молдавських культурних взаємин» (с. 13–26) розглянута діяльність Олександра Хашдеу та його сина Богдана Хашдеу, через яку розкривається специфіка освітнього простору на теренах Слобожанщини, що структурувався як принципово мультикультурний.

У статті Л. С. Горбунової «Нове мислення про час в діалогічній концепції філософії О. Розенштока-Хюссі» розкрито евристичний потенціал діалогічної філософії Розенштока-Хюссі для розуміння значущості темпоральних структур для навчання і виховання. Навчання поєднує акти «просування вперед» і «відходу назад». Діалогічна філософія, виходячи із первинності взаємовідношення Я і Ти як дійсності часу співбуття, стверджує його гетерогенність, робить акцент на символічній взаємодії людей та інтерсуб'єктивності.

У статті Марикяна «Філософія освіти у проблемному полі соціальної філософії» розкривається сучасне розуміння ідеї університету у нових соціальних і культурних контекстах, а також обґрунтовуються стандарти освіченості у XXI ст. Домінуючими тенденціями розвитку університетів визнаються фундаменталізація освіти, диверсифікація і індивідуалізація, її концептуалізація і гуманізація.

У вип. 19 за 2006 р. заслуговує на увагу стаття О. Г. Марченка «Критичне мислення як коригувальний чинник виховання молоді в умовах свободи вибору» (с. 71–75). Автор підкреслює, що процес пізнання стає усвідомленим, безперервним та продуктивним завдяки застосуванню потенціалу критичного мислення. Це торкається також когнітивного аспекту дидактичних і виховних практик.

Л. В. Перевалова і М. Г. Окладна у статті «Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти в Україні» (с. 75–80) показують труднощі й суперечності освітньої інтеграції України, надаючи особливої уваги якісному аспекту вітчизняної освіти.

Г. В. Дьяченко у статті «М. Бердяєв: *пневмотехніка* як парадигма педагогіки особистості» звертається до філософської спадщини Бердяєва, щоб обгрунтувати педагогічну значущість «пневмотехніки як мистецтва діалогу. Це, на її думку, дає змогу виявити нові обрії педагогіки особистості.

Серед статей, що увійшли до вип. 21 за 2006 р. слід відзначити публікацію акад. АПН України В. П. Андрущенка «Критичне осмислення освітнього досвіду як чинник трансформації педагогічного мислення», де висувається вимога здійснення селекцій освітніх інновацій для прагматизації керування освітніми процесами. В. Г. Кремень, акад. НАН України у публікації «Про-

фесійні якості вчителя і виклики XXI ст. » звертає увагу на труднощі формування особистості вчителя за умов розгортання глобалізаційних процесів. У статті О. І. Ляшенка «Якість освіти як світова тенденція розвитку освітніх систем» розглянуто суттєві зрушення, що відбуваються у вимогах до рівня освіти. Суспільство знань, як наголошує автор, у його різних модифікаціях вимагає передусім якісної освіти. У статті акад. АПН України І. Ф. Прокопенка «Особистість вчителя та духовне оновлення українського суспільства» розкривається сутнісний зв'язок, що існує між національною і педагогічною ідеєю, показана місія вчителя в сучасному світі. Дана тема набуває розвитку також у статтях член-кор. АПН України Г. В. Троцко «Особистість вчителя як національний скарб українського суспільства», М. Д. Култаєвої «Вчитель як покликання і як професія», І. В. Степаненко «Духовні основи комунікації вчитель-учень», А. В. Губи «Розвиток історичної свідомості як складова формування сучасного вчителя», А. І. Корецької «Освіта як чинник становлення особистості». Проблемам вищої освіти присвячені статті О. М. Микитюка «Науковець як педагог і дослідник у посткласичному університеті» та стаття В. І. Мудрака «Сучасні напрями інформаційного забезпечення змісту та організації вищої освіти у глобальному суспільстві».

Як свідчить тематичний діапазон публікацій з філософії освіти на сторінках часопису, він відкритий для усіх, хто хоче сказати своє слово у філософії освіти, зробити внесок до розробки її актуальних проблем, заповнити білі плями її історії. У ньому органічно поєднуються голоси різних генерацій науковців — від визнаних вчених, що мають свої наукові школи, до аспірантів і студентів.